

Отбасы



ОТБАСЫ

Отбасы — бірлесіп күн көретін тұыстық қатынаста тұратын адамдар тобы. Балалар тәрбиесін жүзеге асырып, басқа да қогамдық тұрғыдан мәнді қажеттіліктерді қанағаттандыратын некелік немесе тұыстық қатынастармен байланысқан адамдар тобы.

Отбасының маңызды сипаты - оның қызметі, құрылымы және динамикасы болып табылады.



ОТБАСЫ ҚҰРЫЛЫМЫ



Отбасы құрылымы отбасының құрамы мен санынан, сонымен қатар оның мүшелері арасындағы өзара қарым-қатынастарының жиынтығынан тұрады. Отбасы құрылымын талдау отбасы қызметінің қандай жағдайда жүзеге асуы жөніндегі сұрақтарына жауап беруге мүмкіндік тұғызады: отбасында кім басылық етеді және кім – орындаушы, отбасы мүшелерінің арасындағы құқықтары мен мінде ттері қалай бөлінген деген сияқты.

Отбасы құрылымының бұзылуы – бұл оның қызметінің отбасымен орындалуына қындық тудыратын және кедергі келтіретін құрылымдарының ерекшеліктері болып табылады. Мысалы, ері мен зайыбының арасындағы шаруашылық-тұрмыстық міндеттерінің тең бөлінбеуі өзара қарым-қатынас құрылымының бұзылу негізінде ілгері басады, яғни маңызды міндеткерлікті алған сол ерлі-зайыптылардың қажеттілік қатарының қанағаттануына кедергі жасайды: жеке күшті бұрынғы қалпына келтіру, рухани қажеттілікпен қанағаттандыру. Осы себептен, отбасындағы қарым-қатынас құрылымының бұзылуы оның түрлі қызметінің отбасымен орындалуына кедергі келтіретін отбасылық қақтығыстар екенін мойындау керек.



ОТБАСЫНЫҢ ТӘРБИЕЛІК ҚЫЗМЕТІ

Отбасының тәрбиелік қызметі ана және әке болуда, балалармен қатым-қатынаста, оларды тәрбиелеуде, балалардың өз бетімен өсүі кезіндегі жеке қажеттіліктің қанагаттанарлығынан тұрады. Отбасы қогаммен байланысы бойынша өсіп келе жатқан ұрпақтардың әлеуметтенуін, қогамның жаңа мүшелерін дайындауды қамтамасыз етеді.

Отбасының шаруашылық-тұрмыстық қызметі - отбасы мүшелерінің материалды қажеттіліктерінің (азық-түлік, қан және т. б.), олардың денсаулығының сақталуына әсер етуінің қанағаттанарлығынан тұрады.

Отбасының осы қызметінің орындалу барысында еңбек ету кезінде жұмсалған жеке күшті бұрынғы қалпына келтіру қамтамасыз етіледі.

Отбасының эмоциональдық қызметі – оның мүшелерін ұнатуышылық, сыйлауышылық, мойындаушылық, эмоционалды қолдаушылық, психологиялық қорғаушылық, қажеттіліктерімен қанагаттандыру. Осы қызмет қозам мүшелерінің эмоционалды тұрақтануын, олардың психикалық денсаулығының сақталуына әсер етуді қамтамасыз

ОТБАСЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ

Отбасылық құндылықтар дегеніміз бір-бірін сүйіп қосылған жаңуялардың отбасын сақтау үшін қолданатын ежелден келе жатқан салтдәстүрі. Әрбір отбасының өз құндылықтары болады. Ол құндылықтар ежелден бері келе жатқан немесе жаңадан шығарылған құндылықтар болуы мүмкін. Бұдан басқа адамдар отбасылық құндылықтарды басты 3 топқа бөледі. Олар дәстүрлі, қазіргі, тәрбиелі, отбасылық құндылықтар деп аталады.

ДӘСТУРЛІ ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Адамдар отбасылық құндылықтар дегенді естігенде көз алдарына бірден құндылықтар түсіп , бір-бірімен ортақ тіл таба алады. Бірақ дәстүрлі отбасылық құндылықтардың әртүрлі болғанына байланысты адамдар осы тақырыпта ортақ тіл таба алмайды.

Дәстүрлі отбасылық құндылықтар дегеніміз қарт адамдардың жас отбасыга берген ақыл-кеңестері. Қазіргі таңдағы жас отбасылардың ажырасу статистикасы өскеніне байланысты жас отбасыларга олардың дәстүрлі отбасылық құндылықтары туралы теледидардан , ғаламтордан көруге болады. Эр отбасыда бұл құндылықтар әртүрлі. Бірақ олардың ұқсас жақтары да бар. Мысалы, кез-келген жанұяда дінді сақтау, некені бұзбау, ұрпақ жалгастыру, баларды тәрбиелеу деген дәстүрлі отбасылық құндылықтар ортақ болады.

Қазіргі отбасылық құндылықтар

Қазіргі замандағы отбасылар бұрынғы салт-дәстүрді ұстануда. Бірақ сол ұстанымның өзгеруіне байланысты олар әр отбасыда әртүрлі. Ол ұстанымның өзгеру себептері заманның өзгеруіне байланысты. Себебі әр замандағы адам әртүрлі. Мысалы, бұрынғы замандағы отбасы құндылықтарымен қазір өмір сүру мүмкін емес. Бұрын адамдар әйелдеріне орамалды сыйга тартса, қазіргі жас отбасылар бір-біріне гүл немесе көйлек сыйлайды.

Сонымен қатар қазіргі отбасылық құндылықтарға махаббат, сенім, тұсіністік және т.б жатады.

ТӘРБИЕЛІ ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Отбасылардың басты мақсаты бақытты өзүмүр кешу. Адамдар некеге тұрганда көптеген жанжалдарды бастарынан откереді. Бірақ олар өз қателерін кешіріп, қайта бірге болады. Оларды біріктіремін құндылық тәрбиелік отбасылық, құндылықтардың бірі болып табылады.

Тәрбиелі отбасылық құндылықтарға құрмет, естеліктер жетады.

ОТБАСЫ МУШЕЛЕРИ

Әке — Белгілі бір баланың еркек жынысындағы ата-анасы. Әке отбасыда маңызды рөл ойнайды. Себебі әке — отбасының тіреуі болып табылады. Кейбір елдерде әке «әке» деген атқа ие болу үшін үйленуі тиіс. Бірақ басқа елдерде мұндай зан жоқ. Мысалы, АҚШтың 16 % жалғыз-әкелер екен.



*Ана – отбасыдағы ең
басты адам. Ана –
отбасы бағушысы деген
атқа ие болған. АナンЫ
көптеген әдебиеттерде
қолданады. «Жұмақтың
кілті ана табанының
астында» деп бекер
айтпаған.*

